

Кіндяк А.О.

аспірант,

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4846-5760>

Kindyak Artem

Postgraduate Student,

State University "Uzhhorod National University"

ГІБРИДНИЙ ВПЛИВ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ: ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено роль гібридного впливу як одного з ключових чинників трансформації сучасного міжнародного економічного середовища. Обґрунтовано необхідність комплексного розгляду інструментів стратегічного впливу в умовах посилення глобальної взаємозалежності та зростання геоекономічної конкуренції. Систематизовано основні напрями застосування гібридних механізмів у фінансовій, технологічній, інформаційній, інфраструктурній та інституційній сферах. Визначено особливості їхнього впливу на економічну безпеку, стійкість держав і функціонування ринків. Розкрито взаємозв'язок між структурними вразливостями глобальної економіки та можливостями використання інструментів непрямого примусу. Наголошено на важливості розвитку механізмів адаптації, підвищення економічної стійкості та вдосконалення міжнародного співробітництва для мінімізації ризиків поширення практик гібридного впливу.

Ключові слова: гібридний вплив, міжнародні економічні відносини, геоекономічна конкуренція, економічна безпека, фінансові інструменти, технологічний вплив, інформаційні операції.

Вступ та постановка проблеми. У ХХІ столітті економічний розвиток держав дедалі більше залежить від їхньої здатності функціонувати в умовах високої невизначеності та посилення стратегічної конкуренції. Поряд із традиційними ринковими механізмами зростає роль непрямих форм впливу, які дозволяють досягати політичних і економічних цілей без відкритого протистояння. Використання таких підходів створює нові ризики для стабільності міжнародного економічного середовища, оскільки впливає на процеси прийняття рішень, доступ до ресурсів, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність окремих країн і регіонів. За цих умов особливої актуальності набуває дослідження інструментів, за допомогою яких реалізується гібридний вплив, а також оцінка їхнього значення для забезпечення економічної безпеки та стійкого розвитку міжнародних економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика використання економічних інструментів для досягнення стратегічних цілей активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Теоретичні засади економічного впливу та державного економічного інструментарію розкрито у працях Д. Болдвіна [3]. М. Галеотті досліджує розширення спектра сучасних засобів впливу в умовах трансформації міжнародного безпекового середовища [1]. Значний внесок у вивчення впливу глобальних мереж на поведінку держав здійснили

Г. Фаррелл та А. Ньюман, які акцентують увагу на ролі структурної асиметрії у світовій економіці [4]. Дослідження European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats, Всесвітнього економічного форуму та Світової організації торгівлі висвітлюють сучасні ризики для міжнародної економічної системи, пов'язані зі зростанням взаємозалежності та вразливості глобальних процесів [2; 5; 7]. Окремі аспекти інформаційного впливу досліджують С. Бредшоу та Ф. Говард [6], а особливості протидії гібридним загрозам розглядаються у вітчизняних аналітичних розробках [8].

Попри значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання систематизації інструментів гібридного впливу в міжнародних економічних відносинах та визначення їхнього впливу на економічну безпеку й стійкість держав в умовах сучасної геоекономічної конкуренції.

Метою статті є узагальнення наукових підходів до розуміння гібридного впливу в економічній сфері, виявлення його ключових складових та обґрунтування їхньої ролі у формуванні сучасних міжнародних економічних процесів. Для досягнення поставленої мети передбачено визначити основні напрями реалізації гібридного впливу, здійснити їх класифікацію та охарактеризувати потенційні наслідки для економічної безпеки і стійкості держав. Також увагу зосереджено на виявленні тенденцій, що визначають зростання значущості

таких інструментів у сучасному глобальному економічному середовищі.

Результати дослідження. Поглиблення взаємозв'язків у світовій економіці суттєво трансформувало способи реалізації стратегічних інтересів держав та інших учасників міжнародних відносин. У сучасних умовах конкурентна боротьба дедалі менше обмежується традиційними дипломатичними й військовими інструментами та охоплює фінансову, технологічну, інформаційну й інфраструктурну сфери. У результаті гібридний вплив набув характеру комплексного інструменту, який забезпечує можливість впливати на міжнародні економічні процеси шляхом комбінування різних форм прямого та опосередкованого впливу.

На відміну від традиційних форм економічної конкуренції, гібридний вплив спрямований не лише на отримання економічних переваг, а й на зміну політичних рішень, переформатування ринкової поведінки, ослаблення конкурентів та посилення стратегічної залежності. У сучасному міжнародному середовищі економічні взаємодії дедалі більше переплітаються з геополітичними міркуваннями, що робить гібридний вплив важливим чинником як у міждержавній конкуренції, так і в глобальному економічному врядуванні.

Поняття гібридного впливу набуло особливої актуальності через зростаючу взаємозалежність держав у рамках глобальних ринків. За словами М. Галеотті, гібридний вплив охоплює широкий спектр скоординованих дій, що поєднують економічні, інформаційні, політичні, технологічні та дипломатичні інструменти для досягнення стратегічних цілей, залишаючись при цьому за межами прямої військової конфронтації [1].

Подібне тлумачення пропонує Європейський центр передового досвіду з протидії гібридним загрозам, який визначає гібридну діяльність як синхронізовані дії, що використовують системні вразливості за допомогою як державних, так і недержавних інструментів одночасно в багатьох секторах [2].

Ці підходи підкреслюють, що гібридний вплив не обмежується однією сферою, а функціонує через скоординоване застосування різноманітних інструментів, призначених для використання вразливостей у взаємопов'язаних системах.

У контексті міжнародних економічних відносин гібридний вплив можна розуміти як цілеспрямоване використання економічних та неекономічних механізмів з метою зміни поведінки урядів, корпорацій, міжнародних організацій та суспільств.

Ефективність такого впливу зумовлена самою глобалізацією. Глибока інтеграція торговельних мереж, фінансових систем, технологічних екосистем та логістичних ланцюгів створила безпрецедентні можливості для співпраці, але також відкрила нові канали для зовнішнього маніпулювання та стратегічного тиску [3].

Зростаюча залежність національних економік від світових ринків означає, що порушення в одному регіоні можуть швидко спричинити наслідки

в багатьох юрисдикціях, тим самим посилюючи ефективність гібридних інструментів.

Одним із найважливіших інструментів гібридного впливу є фінансовий важіль. Глобалізація ринків капіталу підвищила значення фінансової інфраструктури, платіжних систем, інвестиційних потоків та резервних валют. Суб'єкти, що володіють значними фінансовими можливостями, можуть застосовувати різні механізми для впливу на економічну поведінку, зокрема обмеження доступу до міжнародних ринків капіталу, цільові фінансові санкції, маніпулювання інвестиційними рішеннями та контроль над стратегічними активами.

Фінансовий вплив також може здійснюватися через суверенні фонди, фінансування розвитку, кредитні угоди та участь у міжнародних фінансових інституціях. Як стверджують Фаррелл і Ньюман, глобальні економічні мережі стають дедалі більш централізованими, що дозволяє домінуючим суб'єктам здійснювати те, що вони називають «взаємозалежністю як зброєю», через контроль над ключовими фінансовими та інформаційними вузлами. Такі форми впливу можуть суттєво впливати на економічні рішення держав та приватних суб'єктів без застосування прямих примусових заходів [4].

Ще одним важливим інструментом є технологічний вплив. Цифрова трансформація породила нові залежності, пов'язані з програмним забезпеченням, телекомунікаційними мережами, хмарними обчисленнями, напівпровідниками та штучним інтелектом. Технологічні екосистеми дедалі частіше стають джерелами геополітичної сили.

Держави, здатні контролювати критично важливі технології, можуть здобути стратегічні переваги, обмежуючи доступ до інновацій, запроваджуючи експортний контроль, обмежуючи передачу технологій або формуючи глобальні технологічні стандарти. Конкуренція у сфері передових напівпровідників, телекомунікаційної інфраструктури та штучного інтелекту ілюструє, як технологічні можливості стали інструментами впливу у міжнародних економічних відносинах.

Крім того, технологічна залежність може створювати довгострокові структурні асиметрії, що впливають на економічний суверенітет та стратегічну автономію [5].

Маніпулювання інформацією також є потужним механізмом гібридного впливу. Сучасне інформаційне середовище дозволяє швидко поширювати наративи, здатні впливати на довіру споживачів, інвестиційну поведінку, репутацію компаній та ринкові очікування. Економічні суб'єкти часто приймають рішення, спираючись не лише на об'єктивні показники, а й на сприйняття ризику та невизначеності. Відповідно, скоординовані кампанії з дезінформації можуть опосередковано впливати на фондові ринки, стабільність валюти, туристичні потоки, прямі іноземні інвестиції та міжнародні торговельні відносини. Крім того, соціальні медіа та цифрові комунікаційні технології збільшили швидкість

і масштаб, з якими інформаційні операції можуть впливати на економічні уявлення, що робить маніпулювання інформацією дедалі важливішим компонентом стратегій гібридного впливу [6].

Ще одним інструментом є стратегічне використання ланцюгів постачання. Сучасні виробничі системи базуються на географічно розрізнених мережах, що з'єднують постачальників, виробників, логістичних операторів та споживачів у різних юрисдикціях. Залежність від конкретних постачальників, транзитних маршрутів, сировини або промислових компонентів створює можливості для впливу. Стратегічні перебої можуть спричинити значні економічні збитки, особливо в секторах, що характеризуються обмеженою диверсифікацією та високою концентрацією. Досвід нещодавніх перебоїв у виробництві напівпровідників, морській логістиці та постачанні критично важливої сировини продемонстрував вразливість глобальних ланцюгів створення вартості до зовнішнього тиску. Пандемія COVID-19 та подальші геополітичні напруження ще більше підкреслили, як залежність від ланцюгів постачання може перетворитися на інструмент стратегічного впливу [7].

Інструменти гібридного впливу, що застосовуються у сфері міжнародних економічних відносин, доцільно систематизувати за основними напрямками їх реалізації:

1. Фінансові інструменти: санкції, обмеження доступу до капіталу, перевірка інвестицій, валютний тиск, заморожування активів, обмеження щодо міжнародних платіжних систем та вибіркове розподілення фінансових ресурсів.

2. Технологічні інструменти: експортний контроль, обмеження на передачу технологій, контроль над цифровою інфраструктурою, економічне шпигунство з використанням кібертехнологій, обмеження щодо інтелектуальної власності та механізми встановлення стандартів.

3. Енергетичні інструменти: цінові стратегії, перебої з постачанням, залежність від інфраструктури, контроль над стратегічними енергетичними ресурсами та вплив через маршрути транзиту енергоносіїв.

4. Інфраструктурні інструменти: придбання критично важливих активів, вплив на транспортні коридори, логістичні хаби, порти, телекомунікаційні мережі та інфраструктуру даних.

5. Інституційні інструменти: вплив у міжнародних організаціях, ініціативи з гармонізації регулювання, участь у процесах розробки правил, що впливають на глобальне економічне управління, та діяльність із формування порядку денного.

6. Інструменти, пов'язані з торгівлею: тарифні бар'єри, нетарифні обмеження, вибіркового доступу до ринку, обмеження на експорт, дискримінаційні регуляторні заходи та стратегічне використання торговельних угод.

7. Інформаційні інструменти: кампанії з дезінформації, стратегічні комунікаційні операції, маніпулювання економічними уявленнями, вплив через

цифрові платформи та цілеспрямоване формування наративу.

Особливо варто відзначити зростаюче значення впливу інфраструктури. Стратегічні інвестиції в транспортні мережі, порти, залізниці, енергетичні об'єкти та цифрову інфраструктуру можуть мати довгострокові економічні та політичні наслідки. Інфраструктурні проєкти часто приносять обопільну економічну вигоду, однак надмірна залежність від зовнішнього фінансування чи управління може підвищити вразливість до зовнішнього впливу. Організація економічного співробітництва та розвитку наголошує, що право власності та контроль над критичною інфраструктурою стали важливими складовими економічної стійкості та політики національної безпеки. У багатьох випадках інвестиції в інфраструктуру створюють тривалі відносини, що виходять за межі суто економічних міркувань і впливають на ширші геополітичні альянси [8].

Цифрова економіка ще більше розширила сферу впливу гібридних загроз. Дані стали стратегічним ресурсом, за своєю важливістю порівнянним із традиційними факторами виробництва. Контроль над цифровими платформами, хмарними сервісами, системами зберігання даних та комунікаційними мережами створює можливості для формування інформаційних потоків та економічних взаємодій. Крім того, кібероперації, спрямовані проти фінансових установ, логістичних систем, промислових об'єктів або урядових баз даних, можуть спричинити значні економічні наслідки без застосування фізичної сили [5].

Важливою особливістю, що відрізняє гібридний вплив від традиційної економічної конкуренції, є інтеграція різноманітних інструментів у єдину стратегічну систему. Замість того, щоб покладатися на один механізм, суб'єкти часто поєднують фінансовий тиск, технологічні обмеження, інформаційні кампанії, дипломатичні ініціативи та економічні стимули для досягнення максимального сукупного ефекту. Цей багатовимірний підхід ускладнює встановлення відповідальності, послаблює традиційні механізми реагування та посилює невизначеність серед суб'єктів, на яких спрямовані такі дії. Одночасне застосування кількох інструментів часто дає ефект, що перевищує вплив будь-якого окремого заходу.

Гібридний вплив сприяє фрагментації світової економіки, прискорює геополітичну конкуренцію та посилює роль безпеки у формуванні економічної політики. Уряди дедалі частіше включають стійкість, стратегічну автономію та безпеку ланцюгів постачання до своїх економічних стратегій. Як результат, межа між економікою та безпекою поступово стирається. Ця тенденція відображається у зростаючому застосуванні промислової політики, механізмів перевірки інвестицій та стратегічних торговельних заходів, спрямованих на зменшення зовнішньої вразливості.

Водночас гібридний вплив створює серйозні виклики для міжнародних інституцій,

відповідальних за підтримку стабільних економічних відносин. Існуючі механізми глобального врядування були здебільшого розроблені для регулювання традиційних торговельних та інвестиційних взаємодій, а не багатовимірних форм стратегічної конкуренції. Відповідно, міжнародні організації відчувають дедалі більший тиск з метою розробки нових регуляторних підходів, здатних протидіяти новим формам економічного примусу та системній вразливості. Ефективність міжнародного врядування дедалі більше залежить від здатності інституцій адаптуватися до форм гібридного впливу, що стрімко еволюціонують.

У відповідь на ці виклики держави все більше інвестують у економічну стійкість. Ключові політичні заходи включають диверсифікацію ланцюгів постачання, захист критичної інфраструктури, посилення можливостей у сфері кібербезпеки, зміцнення механізмів перевірки інвестицій, підтримку технологічних інновацій, розвиток вітчизняного промислового потенціалу та вдосконалення можливостей стратегічної комунікації. Міжнародне співробітництво залишається не менш важливим, оскільки багато гібридних інструментів використовують транснаціональні мережі, з якими неможливо ефективно боротися лише за допомогою односторонніх дій. Тому спільні підходи за участю урядів, бізнесу та міжнародних організацій є надзвичайно важливими для зменшення вразливостей та зміцнення колективної стійкості.

Таким чином, гібридний вплив перетворився на один із ключових чинників, що визначають характер сучасних міжнародних економічних відносин. Його поширення зумовлене поглибленням глобальної взаємозалежності та зростанням значення фінансових, технологічних, інформаційних та інфраструктурних ресурсів у реалізації стратегічних інтересів держав. На відміну від традиційних підходів до економічного суперництва, гібридний вплив базується на комплексному поєднанні різних механізмів, спрямованих на коригування

поведінки суб'єктів, формування довгострокових залежностей і вплив на процеси ухвалення рішень. Подальший розвиток цифрового середовища, концентрація контролю над ключовими глобальними мережами та посилення геополітичного протистояння сприяють розширенню можливостей застосування таких інструментів. За цих умов дослідження природи та механізмів гібридного впливу набуває важливого значення для підвищення економічної стійкості держав, зміцнення міжнародної економічної безпеки та підтримання стабільності світової економічної системи.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що сучасне міжнародне економічне середовище характеризується зростанням ролі непрямих механізмів впливу, які дедалі частіше використовуються для досягнення стратегічних переваг у глобальному просторі. Встановлено, що ефективність таких механізмів значною мірою визначається рівнем інтегрованості держав у світові економічні, технологічні та інформаційні мережі. Систематизація інструментів гібридного впливу дала змогу виявити їхній комплексний характер та взаємопов'язаність, що посилює здатність впливати на економічні процеси і поведінку суб'єктів міжнародних відносин. Обґрунтовано, що підвищення стійкості до подібних викликів потребує поєднання національних заходів із міжнародною координацією, спрямованою на зменшення критичних залежностей та зміцнення адаптивності економічних систем. Особливої актуальності зазначені питання набувають для України в умовах повномасштабної війни, де протидія гібридним формам впливу та зміцнення економічної стійкості є важливими складовими забезпечення національної безпеки, збереження функціонування економіки та підтримки післявоєнного відновлення держави. Перспективи подальших досліджень доцільно зосередити на розробці методичних підходів до оцінювання ефективності інструментів гібридного впливу та вимірювання їхніх економічних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Galeotti M. *The Weaponisation of Everything: A Field Guide to the New Way of War*. New Haven ; London : Yale University Press, 2022. 208 p.
2. European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats. *Hybrid CoE Strategic Analysis*. URL: <https://www.hybridcoe.fi>
3. Baldwin D.A. *Economic Statecraft*. New ed. Princeton : Princeton University Press, 2020. 496 p.
4. Farrell H., Newman A.L. Weaponized Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion. *International Security*. 2019. Vol. 44. № 1. P. 42–79.
5. World Economic Forum. *Global Risks Report 2025*. Geneva : World Economic Forum, 2025. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025>
6. Bradshaw S., Howard P.N. *The Global Disinformation Order: 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation*. Oxford Internet Institute. URL: <https://demtech.oii.ox.ac.uk/research/posts/the-global-disinformation-order-2019>
7. World Trade Organization. *Global Value Chain Development Report 2025*. Geneva : World Trade Organization, 2025. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvcreport2025_e.pdf
8. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства : аналітичний документ / за ред. Г. М. Перепелиці. Київ : Центр глобалістики «Стратегія XXI», 2018. URL: https://prismua.org/wp-content/uploads/2018/02/blok_XXI-end_3001.pdf

References:

1. Galeotti M. (2022). *The Weaponisation of Everything: A Field Guide to the New Way of War*. New Haven ; London : Yale University Press, 208 p.
2. European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats. *Hybrid CoE Strategic Analysis*. Available at: <https://www.hybridcoe.fi>
3. Baldwin D.A. (2020). *Economic Statecraft*. New ed. Princeton : Princeton University Press, 496 p.
4. Farrell H., Newman A.L. (2019). Weaponized Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion. *International Security*, vol. 44, no. 1, pp. 42–79.
5. World Economic Forum. *Global Risks Report 2025*. Geneva : World Economic Forum, 2025. Available at: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025>
6. Bradshaw S., Howard P.N. *The Global Disinformation Order: 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation*. Oxford Internet Institute. Available at: <https://demtech.oii.ox.ac.uk/research/posts/the-global-disinformation-order-2019>
7. World Trade Organization. *Global Value Chain Development Report 2025*. Geneva : World Trade Organization, 2025. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvcreport2025_e.pdf
8. Perepelytsia H.M. (2018) Hibrydni zahrozy Ukraїni i suspilna bezpeka. Dosvid YeS i Skhidnoho partnerstva : analitychnyi dokument [Hybrid Threats to Ukraine and Public Security. The Experience of the EU and the Eastern Partnership : analytical report]. Kyiv : Tsentrl globalistyky "Stratehiia KhKhI". Available at: https://prismua.org/wp-content/uploads/2018/02/blok_XXI-end_3001.pdf

HYBRID INFLUENCE IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS: INSTRUMENTS AND MECHANISMS FOR IMPLEMENTATION

Summary. This article examines the role of hybrid influence as one of the key factors in the transformation of the contemporary international economic environment. It substantiates the need for a comprehensive consideration of strategic influence tools in the context of increasing global interdependence, the digitalisation of the economy and intensifying geo-economic competition. It examines academic approaches to interpreting the nature of hybrid influence and defines its place within the system of international economic relations. It systematises the main areas of application of hybrid mechanisms in the financial, technological, information, infrastructure, energy and institutional spheres. It has been established that the use of such instruments makes it possible to influence the economic behaviour of states, international organisations, companies and other participants in the global economy without resorting to direct military coercion. The specific features of the impact of hybrid instruments on economic security, the stability of states, the functioning of markets and economic decision-making processes have been identified. The interconnection between the structural vulnerabilities of the global economy and the opportunities for using mechanisms of indirect coercion in a context of high interdependence has been revealed. It is demonstrated that the growing role of critical infrastructure, digital platforms, global supply chains and financial networks creates additional opportunities for exerting strategic influence. The importance of developing adaptation mechanisms, enhancing economic resilience and protecting critical economic sectors is emphasised. It has been demonstrated that the growing importance of critical infrastructure, digital platforms, global supply chains and financial networks creates additional opportunities for exerting strategic influence. The importance of developing adaptation mechanisms, enhancing economic resilience, protecting critical sectors of the economy and improving international cooperation to minimise the risks associated with the spread of hybrid influence practices in today's global environment has been emphasised.

Keywords: hybrid influence, international economic relations, geo-economic competition, economic security, financial instruments, technological influence, information operations.

Дата надходження статті: 19.06.2026

Дата прийняття статті: 27.07.2026

Дата публікації статті: 07.09.2026